

*„Palčivého živlu zhoubný hněv.“
Natural Disasters in Poems
of the Czech National Revival
and Their Relation to Broadside Ballads*

Andrea Vítová

Institute of Czech Literature of the CAS

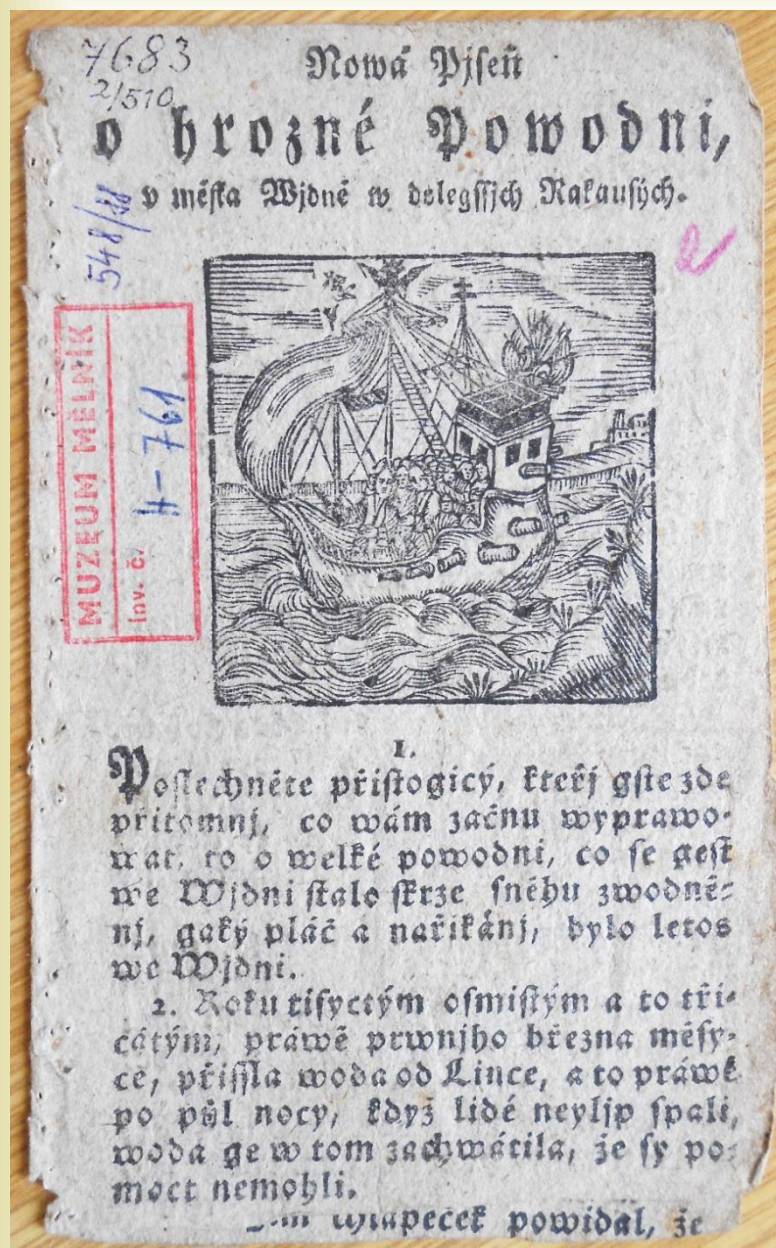

Songs about unusual natural phenomena or natural disasters like earthquakes, floods, fire or appearance of comets, belong to the oldest broadside ballads. They perform the role of „historical news“ and – consequently – they have their place among similar works.

The dominance of the nature over a human life was demonstrated also in pieces narrating about mining accidents, famines, the plague etc., and also in polythematic songs culminating in a general moral advice.

Nevertheless, these ballads are not the most frequent ones: the readers found them attractive, still the stories about crimes, human wickedness or about war hardships prevail over them.

The role of the songs describing natural disasters was to inform the listeners about extraordinary events as well as to amuse them, to tell a curious and attractive story. Even in the cases when the author was an eye-witness of the event, the work was always built up like a fictional story which was necessary when the author knew the topic of the narration only by hearsay. František Kutnar, a historian, even came to the conclusion that broadside ballads tell us more about the narrating subject and its surroundings than about the events and historical facts.

The audience of the broadside ballads were yearning for sensations and for real-life, current affairs. The tendency to focus on topical issues grew stronger at the turn of the 18th and 19th century along with the rising availability of newspapers and magazines.

The periodical press was not widespread among folk readers at the time yet; still, many of them were quite well familiarised with various spheres of the literary production.

At the same time, even more people were influenced by growing national awareness and they started to prefer new and ambitious Czech literary projects to the broadside ballads.

Číslo 42^{hé}.

Časopis tento vydáván u Jana Hosta. Pospíšila, v Praze, na starém městě, v lihové ulici, číslo 946, a k dostání gest w knihoskladu vydavatelovu každý čtvrttek po archu, k němužto se we čtrnácti dnech vezdy geště pilarchová příloha přikládá.

2^{hý} r. běh.

Předplacený u vydavatele i u všech řádných knihkupců rakauského mocnářství na celý rok za 3 zl. 12 kr., na čtvrtletá za 48 kr. na stř. se přijímá. I po c. k. poštov. auřadech, a však jen za půlletní předplátku 2 zl. 12 kr. na stř., týdeník tento se rozesílá.

Národnj zábavnj pro Čechy, Morawany a Slowáky.

15^{ho} října]

*Kde ťech který, k nám spěš blže,
Přečlechných oslawit,
Nás k nim mocná vděčnost wže,
Láska, něžný nebes eit.*

J. N. Štípanek.

[1835.

Plesánj wěrné Prahy

u slavném přjezdu

GEORGIJ CJS. KRÁL. MAJESTATNOSTJ
FERDINANDA I. a MARIE ANNY KAROLINY,

DNE 4. ŘIGNA 1835.

Proč mizj sen již před switánjm?
Proč tisje hlasů zuj plesánjm?
A srdce pne se w tanženj?
Proč duch se wznášj k Wšemocnosti,
Tam wladající na wysosti,
U wraucjm, zhožném modlenj?

Proč národ sworným hlasem zpjwá,
A zwnčným plesem se ozýwá
Ziměná Praha w krásný rág?
Proč tu, kde gindy wýhled planý,
Teď strnj k nebi slavné brány,
A podzim kwnjtá jako mág?

Slyš zwonů welchěj zvuky,
A zhožný zpěw i ryčné hluky,
„Bud' zdráv a zdráva!“ wola daw;
A panny, wiz, tu wěnce winau,
A dítky, kmeti w slastech plynau —
O Praho zdobná, swět a slaw!

Hle, dnes z čerwánků w záři gasné,
Dnes w době Bohem dané, spasné
Se slunce skwěge nad tebau:
Ferdinand, Král twág, we milosti
Co Otce w tobě se uhostj
I s Marij, twau Králownou.

Hle, gak se běře s gasnau twárij,
Gak milost z oka Geho zárij;
Kam okem hne, tu budj ples:
A stráže nenj kolem Něho,
Gen národ wjtá Krále swého,
Gegz prwnjkráte wdj dues.

Gew, Praho, gew, že neubasne
Pamáka této doby krásné,
Dokawad trwá základ twág;
Gew zřegmě swětům w horliwosti,
Že laskau plane a wěrnostj
Ku Králi swému národ twág.

Jan Wüera.

Daily journalism in the form of newspaper articles on common events or daily chronicles wasn't the only rival of the genre of broadside ballads; new Czech magazines published also poems on important social and political occurrence affairs or on important scientific or literary feats.

Poetic works on topical events of the time were usually situated on a title page though we can find them also inside the issues of various magazines. On the other hand, texts about natural disasters were placed like that rarely (and rather surprisingly).

The occasional poetry in Květy, 1835

The composition and the means of expression of the newspaper poems were obviously adopted from the genre of broadside ballads but the influence of new Czech poetry is also detectable in these works.

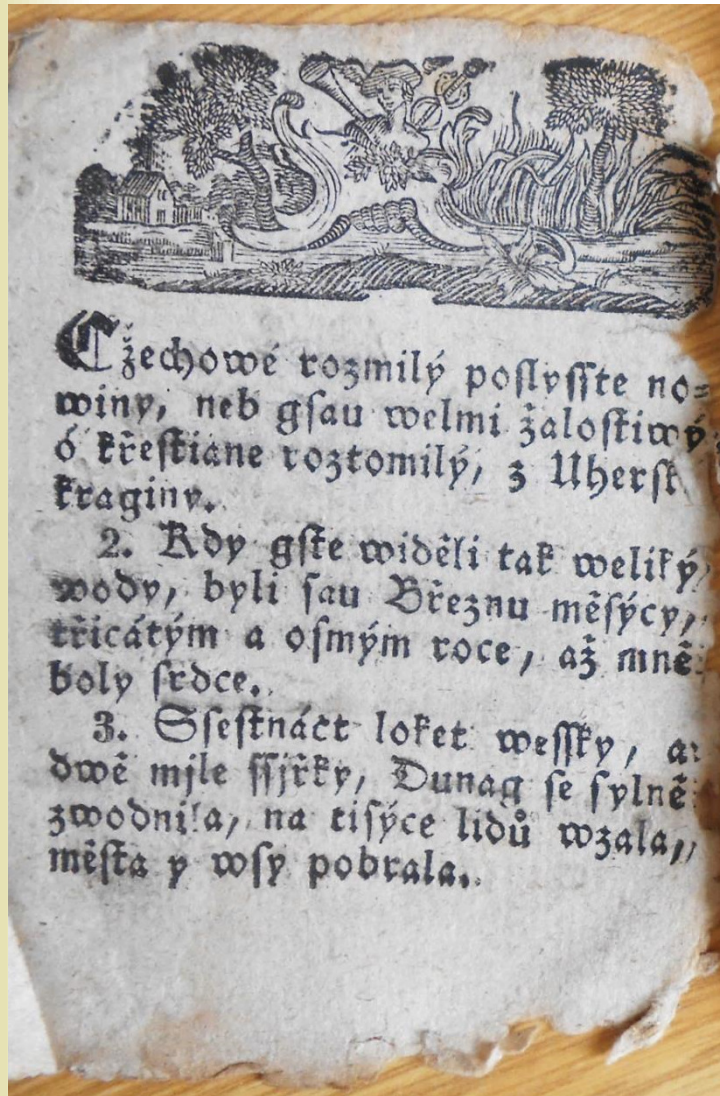
In the early phase of Czech National Revival, poets were quite often inspired by the wildness of nature and by the manifestation of the power of the elements:

"Básně v řeči vázané" (an almanac published by Václav Thám in 1785) contains the poem BOUŘKA ("The Thunderstorm") composed by TOMÁŠ PAVELKA. Its way of speaking is expressive and exaggerated, some sequences were meant to give readers a fright.

The poem POVĚTRÍ ("The Air", written by TOMÁŠ MNICH, published in 1798 in 3rd volume of Puchmajer's almanac "Nové básně") leaves similar impression. Mních ended up his work with a moral advice in the manner of the broadside ballads.

FRANTIŠEK DOBROMYSL TRNKA used the same subject matter in the poem HROMOBITÍ ("The Peal of Thunder", collection of poems "Vesna", 1821).

The echo of broadside ballads sounds in all the works of art mentioned above; however, their basic characteristic is very different: their world is based on imagination. By contrast, the broadside ballads obligatorily refer to specific historical events.

When poets entered the conventional area of the broadside ballads, they adopted a repertory of the traditional genre, intentionally or unwittingly, using the same or very similar composition and means of expression. They also focused on the high-profiled moments of the story provoking emotional reactions in the readers or listeners. Finally, they tried to make contact with the target audience and to express a moral appeal.

P o p s á n í
ohně w městčku Kyšperku dne 3. května 1824.

Hle tam vzdálenosti od půl noci
Červená se obloha co krev!
Táhne strach a hrůza se všj mocí,
Palčivého žiwu zhaubný hněw,
Dým giž se zdvihá,
Sem tam se mjhá,
Krutoši gest to hněw.

Patř tam oko lidké, wzhledni bljže
Slzy autrypnosti zkalené!
Sluch mi trne, cýtj srdce tije
Nehody na lid vvalené.
Lid se tu sbjhá,
Nárek se zdvihá,
A obloze zbarvené.

Šragjch plamen wšsecko sřrác,
Sýdlo celé gedem plamen ge;
S ohněm zápasý tu wichr plápol sbjrá
Wúkol daleko geg házege,
Plamen tam sýčj,
Wjtr tu fíčj,
Gměnj gest strávené.

Darmo zwonů zwuk té strasti hlásyl.
Třesot, prašot, hluk ho nespýšel;
Laučege se opět zhaubu hlásyl,
Spadna, z plamenu wjc nespýšel.
Wrchole wěj
W popeli leží,
Chrám kde se slavný stwěl.

Example Nr. 1. Jan Sudiprav Rettig:
"Popsání ohně v městčku Kyšperku dne
3. května 1824" ("The Description of the
Fire in the Town of Kyšperk on May 2,
1824").

Published in Čechoslav shortly after the
tragedy.

Theme: Kyšperk (today Letohrad, Eastern
Bohemia) was seriously damaged by the
fire: almost 80 buildings in the square and
in the nearby street got burned down.

Rettig probably witnessed the accident or
at least he experienced the impact of the
fire on the town and its inhabitants
personally. At that time, he was already an
well-known author of occasional poetry.

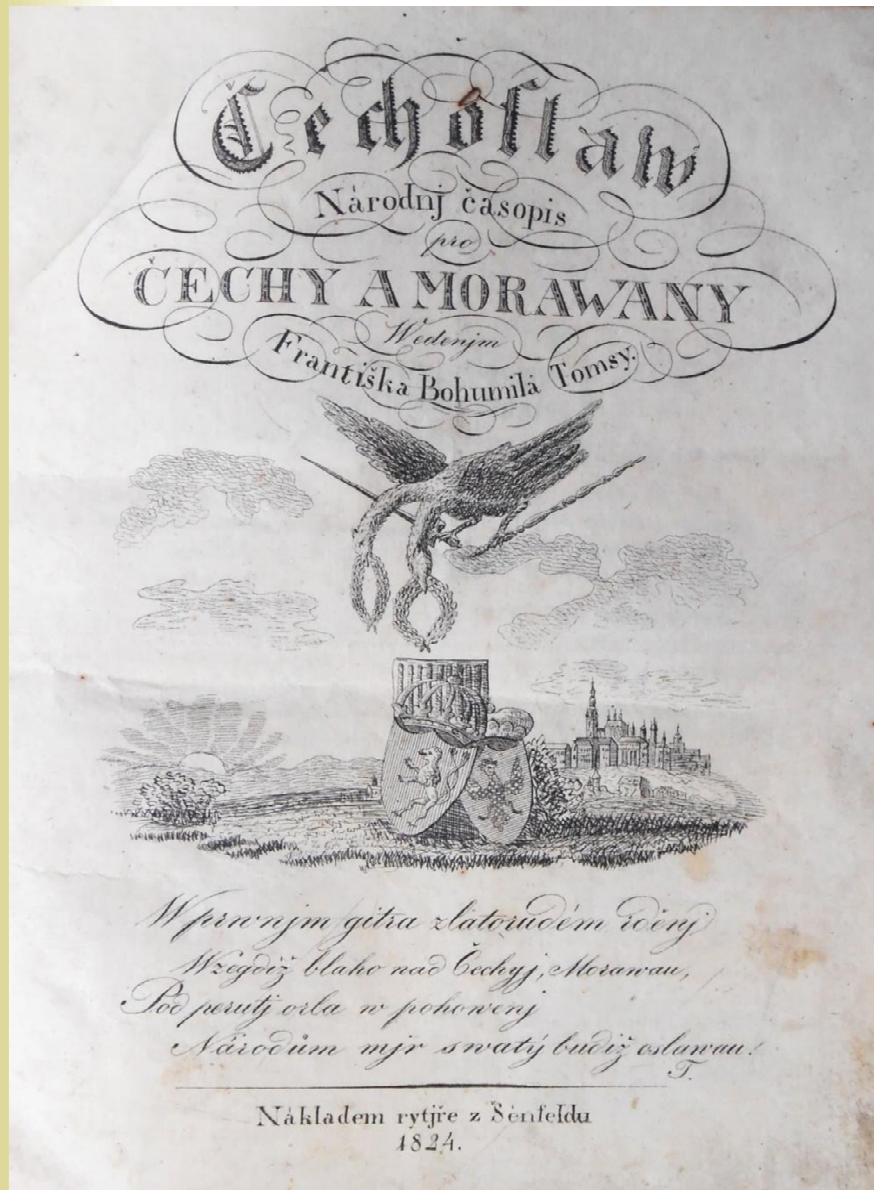

The title of the Rettig's poem seems to indicate that a "reportage in verse" is going to come: a reader expects a detailed description of the destructive fire and of the fight against it.

However, the text shows the opposite tendency: it offers a more general view of the incident. Every strophe presents an image of a particular phase of the event. The details are of little consequence.

Jan Alois Sudiprav Rettig (1774 -1844)

The images come in a chronological order. The first scene (a sight from the distance) makes us anticipate the tragedy. The second strophe adds a visual and hearing perception but the description of the spread of fire is yet to come in two following strophes and it culminates in the moment when the bells and the tower fall down. Two final strophes deal with the depressive impact of the natural disaster on the town and the readers are encouraged to help.

The cover of the Čechoslav, 1824

The text lacks the historical details about the event but the composition of the poem keeps the usual story order of the broadside ballads. Furthermore – the author expressed his sympathy and appealed to the audience in order to draw their attention to the hard-luck story.

We can speculate if the poet copied the narrative structure of broadside ballads unconsciously or if he used the common scheme of popular songs intentionally – to gain the favour of the wide audience. The second option seems to be right.

W ě ž P i z e n s k á

bleskem ztrávená dne 6. Unora 1835.

(Báseň složená od professora Wogtěcha Sedláčka, a
v plzenském divadle dne 22. Unora b. r. deklamovaná od p.
Böcka.)

Giz tichá půlnoc pryč se odehřá,
V poslednjm spánku dýchá všecko stvořenj:
Ay! mraeno na nebi se rozprostjrá,
A z dálky slyšet gako wětrů bauhěnj;
A zdá se, gakby noc se nawrátiti chtěla,
Neb gakby země s nebem zápasiti měla,
A gakby táhl k nám všech wzteků rog,
Wždy wje a wje se blížj žiwlu bog.

Hvězdičky nebes zahaluňj twáře,
Tma nad noc černějšj zakrývá kraginu,
Gen z dálky mrak otvírá blesku záře,
W tom slyšet s wěže bjti třetj hodinu.
Ha! co se děje, baure nad námi se wzteká!
Trhá se každý ze sna, celá zem se leká!
U prostřed zimy, skrze led a mráz
Hrom stjhá hrom, a bige ráz a ráz:
Po dwakrát silná rána uderila,
Po dwakrát krjž na krjž zem oswjtila.

W tom poutichne bauř, a wichrů wánj,
Gakby se zarazily nad swau wzteklostj,
Wšak s wyše wěže slyšet bédowánj,
A mysl poděšená trne auzkostj;
Neb zwonů smutný zwuk, a bubnů hlaholenj
Nám ohlašuje w městě strašné zanjcenj.
Na gedno mjsto hledj lidu na tisjee,
Rde wrechol wěže hořj gako gasná swjce,
A obraej se w kauli ohnivau,
A oswěcuje město zářj swan.

Ach! běda tobě, slawně Čechůw sjdlo!
Giz plamen wnitřnosti twě wěže požjrá,
A gako horaucjho pekla zjrdlo
Swau tlamu na weskeré město rozdjrá;
Wiz trámů hořjcech z wazeb se dolů sutj,
Hrozjcech chrámu Páně strašné zahynutj,
An w rachotu a hřmotu krow se rozpadá,
A s hrůzau na to patj celá osada.

Zde a tam sršj ohnivě děstě,
Hodiny na wěži tlukau si gestě:
Čtvrt gedna — druhá — i třetj bige,
W tom pak ge ohnivá lišina kryge.

Poslednj odbily hodinku sobě,
Audy swě skládagj we vlastnjm hrobě;
Giz plamen ke srdci wěže se běre,
Hledage průduchy, okna a dwěre,
Obgjmá zwonici, proniká kowy,
Po hmotě znědlivé hltawě lowj. —

Ach, wy zwony, welikáni!
Strjbrozwukem włádnaucj,
Slyšjw waše potykánj
W této peci horaucj.
Každě o wás uderenj
Klad a trámů hořjcech,
Poslednj z wás wábj zněnj,
Wwás — se s námi lanějcech.
Na sta let gste wěrně, stále
Lid do chrámu wodily,
Teď gste sobě nenadále
Umjráčekm zwonily.

Báh pomozí! giz se bořj
Podlaha, a krow se zwiráej,
Wwšecko u wnitř smahem hořj,
Zwonů strog se dolů kácj;
Raur a plamen wen se walj
Skrze každau průdušinu,
Skrze trámy, klády, swaly,
Skrze žhaucj zwonowinu —
Geho diwě zurivosti
Žádná sjla neodolá,
Každý Plžňan s nábožnostj
K Bohu za ochranu wolá!

W tom pak ruka božj lyne,
Oheč swau se hmotau dusj,
Chrámu náš swatý nezahyne,
Zhynce gen, co zhynaut musj.
Smělost wogška srdnatého,
Snažnost wěrných městěnjůw,
Zachowaly sobě města swého
A chrám swatý Hospodinu.

Wšak kam ruka Páně sáhla,
Rozpadlo se djlo w zřjceniny;
Divá baure pryč odtáhla,
Ostaly zde gegj činy.
Stogj prázdne stanowistě,
Stogj gako lebka umrlěj, —
Prázdne ždi má smrt w swém náručj!

Example Nr. 2. Josef Vojtěch
Sedláček: "Věž plzenská bleskem
strávená dne 6. unora 1835"
("The Tower of Pilsen Digested
by the Lightning on February 6,
1835"). Published in Česká včela
24. 2. 1835.

Theme: Extraordinary winter
thunderstorm lit the roof of the
tower of St. Bartholomew's
cathedral in Pilsen and the bells
melt in the fire.

Sedláček was familiar with Czech popular reading. However, at the time when he wrote this poem, the broadside ballads started to leave their place in the public life being replaced by a new genre – "společenská píseň" ("community song").

In his work Sedláček connected the traditional means of the broadside ballads as well as allegoric scenes and metaphorical expressions typical of the patriotic lyrical poetry.

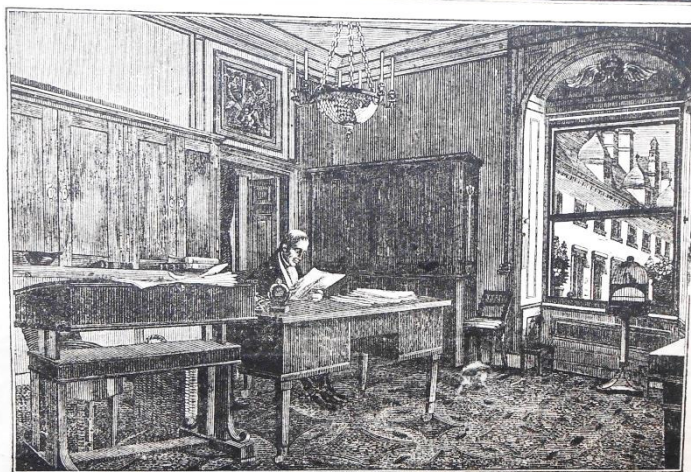
Josef Vojtěch Sedláček (1785-1836)

Česká Wěsta.

Číslo 1.

U paměti všech slavných,
Čechem je věti benejším.
Kotka.

Dne 5. Ledna 1836.

Kabinet Císaře Františka.

Nelze nám lépe započítí třetí ročník „České Wěsty“
leč vyobrazením tohoto kabinetu, v němž tolikrát důkazy
maudroiti vládnutí a lásky vlastenecké na gewo dal
zvěčněním mocnár, gehož ztrátu loněho roku gime oplas-
kávali. František počal své panování za těžkých časů,
z nichž ale za čtvrt století wjetněn wystaupil, nawrátim
negen swým národům, ale i celé Evropě pokoj. Po
upewněnj mjrnu wynakládal císař František wšední swau
fšlu na blaho své wlastní země. Storo geden lidšty
wěf trůnů na císařském stolci, dofonale uwážowaw a
pšlntw fujžecj své powinnosti. Dd swých poddaných byl
powážowán za otce a wůbec tak oslawen, že se gakožto
nepwšjdnějšj, nepšprawedliwějšj a nepwšlownějšj
mocnár swého wětu stwěl a důstojnostj sebaw samým

zškanau do řady prwnjch mocnárů se postavil. Gat
welice ale swůg lid milowal, dokazuje to, že s ním
gedenkážbý, što oč žádati chtěli, w těmžni mluwiti mohli.
Zakowát panowala k němu důwěra, že poddanj z nep-
dálšjch přichážejce fragin, přeb otcowšým trůnem zá-
ležitosi své přednášeli a od Něho rady a pomoci dochá-
zeli. Zwelebowánj wlasti wědami a uměnjm, mělo
na Něm zwšláštnjho příznivce, bdel o prospěch průmyslu,
pokořiw k politechnickému ústawu, k tomuto štwosťnému
stawenj, sám osobně kámen základnj, gelikož k užitčene-
mu wydělánj Geho „milých a wěrných měšťanů“ byl
odhodlán. Kásta Geho k wědám přírodnjm osweděuge
zahradu Šentrunštá a poslánj čtyř we přírodnictw
žbětých mužů do Brazílie, čimž na gewo dal své

In the broadside ballads, the people afflicted by an accident usually stand for a collective protagonist.

They play the main role and the listeners or readers are allowed to identify with them and feel the sympathy. In Sedláček's poem, on the other hand, the personificated building of the church gets into the spotlight of the work while the inhabitants of Pilsen make just passive staffage. The compassion of the audience is supposed to be directed to the damaged tower.

In colourful, dramatic images, the author compares the fire to a furious rage of inferno. Emotions are provoked also by frequent exclamations and interjections.

According to the subtitle, the poem was recited in the Pilsen theatre on February 22, 1835. It was published shortly afterwards but the oral presentation was definitely planned as the primary way of publication. The structure of text was adapted on the ground of it. The first, wordy part of the poem is composed from the point of view of a passive observer. After a sharp turn it changes into an exclamation in the first-person narrative. The poet speaks to the church bells and asks God for help; nevertheless, the human effort is also celebrated. In the end the author appeals to the readers and listeners for active help, introduces his vision of the renovated cathedral and praises those who are going to participate on it. The mention of the church as of the “glorious seat of Bohemians” together with comparing the poet’s contemporaries to their famous ancestors bring this poem closer to the patriotic-agitation poetry.

Both the examples of the Czech National Revival poetry we talked about were evidently inspired by the genre of broadside ballads. They involved both drama and sentiment but they also evoked a touch of nobility and respect instead of sensationalism.

Rettig and Sedláček arrived at two various targets: Rettig gave the evidence of the abilities of new Czech poetry and he converted one of the traditional themes of the broadside ballads into the work of art. He focused his attention on more sophisticated readers and he offered them esthetical experience instead of sensational reporting.

Sedláček, ten years later, attempted to direct his listeners and readers to an active and practical response. In his work he merged miscellaneous literary genres and influences without any selection: expressive phrases and an accent on emotions keep the religious and patriotic text closer to the broadside ballads.

Thank you for your attention.

The pictorial material in this presentation comes from:

Regionální muzeum Mělník
Knihovna Ústavu pro českou literaturu AV ČR Praha